

Perpètua infància de l'home

Poca cosa basta per extraviar a l'home; però tampoc es necessita de molt per corregir-li alguns defectes. És més dèbil que pervers, dista molt d'aquella terquedat satànica que no es desfà mai més del mal una volta l'ha abraçat; al contrari, tant el bé com el mal els abraça i abandona amb suma facilitat. Es noi fins a la vellesa; se presenta als demés amb tota serietat possible; però en el fondo se troba a si mateix pueril en moltes coses i se n'avergonyeix. S'ha dit «que no hi ha cap gran home per son cambrer»; i això és una gran veritat. I és que vist l'home de prop, se descobreixen les petiteses que el rebaixen. Però més coses sab ell de si mateix que el seu criat; i per això és encara menys gran a sos propis ulls; per això àhduc en sos millors anys, necessita tapar amb un vel la puerilitat que abriga en son cor.

Els nois riuen juguineijen i esvaloten; i tot seguit gemegen, ploren i rabien, i sense saber moltes vegades per què: ¿no fa el mateix a sa manera l'adult? Els nois obren a un impuls de son temperament, al bon o mal estat de salut, a l'estat atmosfèric que els afecta agradable o desagradablement; en desapareixent eixes causes canvia l'estat de sos esperits; no es recordan del moment anterior, ni pensen en el venider; sols se regeixen per la impressió que actualment experimenten. ¿No fa això a centes vegades l'home més seri, més greu i entenimentat?

Enteniments que van de tort

Hi ha certs enteniments que semblen naturalment defectuosos, puix tenen la desgràcia de veure-ho tot baix un punt de vista fals o inexacte o extravagant. En tal cas no és que hi hagi bogeria ni monomania; la raó no pot dir-se trastornada, i el bon sentit no considera a dits homes com a faltats de judici. Solen distingir-se per una insufrible loqüacitat, efecte de la rapidesa de percepció, i de la facilitat d'embastar racionis. Gairebé no jutgen de res amb acert: i si alguna vegada entren en el bon camí, ben prompte se n'aparten arrastrats per sos propis discursos. Succedeix amb freqüència veure en sos raonaments una formosa perspectiva que ells prenen per un verdader i sòlit edifici; el secret està en que han dat per incontestable un fet incert o duptós, o inexacte o enterament fals; o han assentat com principi d'eterna veritat, una proposició gratuïta, i pres per realitat una hipòtesi i així han alçat un castell que no té altre defecte que estar enlaire. Impetuosos, precipitats, no fan cas de les reflexions de quants els ouen, sense més guia que sa raó torçuda, portats per sa prohija de discorre i parlar, arrastrats per dir-ho així en la tèrbola corrent de ses pròpies idees i paraules, s'obliden completament del punt de partida, no advertint que tot quant edificuen és purament fantàstic, perquè hi falta el fonament.

(De *El Criteri*)

Dr. JAUME BALMES